



บทที่ 5

สรุปผลวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในที่นี้จะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะของการวิจัย ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน แตกต่างกัน
2. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาโท แตกต่างกัน
3. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศ 1-5 ภาคการศึกษา กับตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษาขึ้นไป แตกต่างกัน
4. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ที่เคยได้รับการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการนิเทศและไม่เคย แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
 - 1.1 อาจารย์นิเทศก์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากประชากรจริง ได้ตัวอย่างประชากร 101 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีสุ่มแบบง่าย
 - 1.2 นักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่กำลังฝึกสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากประชากรจริง ได้ตัวอย่างประชากร 180 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละวิชาเอก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 70 ข้อ ซึ่งได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการฝึกสอนจำนวน 6 คน แล้วนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริงพิจารณาความเข้าใจในภาษาและเนื้อหาโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งและรับคืนด้วยตนเอง จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป 281 ฉบับ ได้รับคืนมา 266 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.66

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้
 - ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ
 - ตอนที่ 2. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน จำนวน 70 ข้อ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เป็นรายข้อและรายด้าน วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และ F-test (ANOVA) หากพบความแตกต่างจะนำมาทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตามวิธีการของเซฟเฟ (Seheffe)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 อาจารย์นิเทศก์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 35 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่า มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษาขึ้นไป และเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาหรือนิเทศการฝึกสอนมาแล้ว

1.2 นักศึกษาฝึกสอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-24 ปี

2. ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.1 ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน พบว่าความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์อยู่ในระดับมาก ส่วนตามการรับรู้ของนักศึกษาฝึกสอนอยู่ในระดับเพียงพอ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ความรู้ความสามารถทางวิชาการ อาจารย์นิเทศก์รับรู้ว่าคุณเองมีความรู้ความสามารถในการนิเทศส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาฝึกสอนรับรู้ว่าคุณอาจารย์นิเทศก์มีความรู้ความสามารถ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเพียงพอ

ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์รับรู้ว่าคุณเองมีความรู้ความสามารถในการนิเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาฝึกสอนรับรู้ว่าคุณอาจารย์นิเทศก์ มีความรู้ความสามารถในการนิเทศส่วนใหญ่อยู่ในระดับเพียงพอ

ด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศ อาจารย์นิเทศก์รับรู้ว่าคุณเองมีความรู้ความสามารถในการนิเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาฝึกสอนรับรู้ว่าคุณอาจารย์นิเทศก์ มีความรู้ความสามารถ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเพียงพอ

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน ในทุกด้าน - อยู่ในระดับไม่เพียงพอ ไม่มี

2.2 เปรียบเทียบความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอน ตามการ รับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอน ด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

3. เปรียบเทียบความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการนิเทศการ ฝึกสอน และประสบการณ์ในการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับนิเทศการศึกษาหรือนิเทศการ ฝึกสอน

3.1 ระดับการศึกษา พบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอน ของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาโท ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสามกลุ่ม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.5 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่า อาจารย์นิเทศก์ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท รับรู้ว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการ นิเทศการฝึกสอนสูงกว่า อาจารย์นิเทศก์ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสามกลุ่ม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มพบว่า อาจารย์นิเทศก์ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท รับรู้ว่าตนเองมีความรู้ ความสามารถสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสามกลุ่ม ด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ประสพการณ์ในการนิเทศการฝึกสอน พบว่า ความรู้ความสามารถใน การนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสพการณ์ ในการนิเทศ 1-5 ภาคการศึกษา และตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษาขึ้นไป ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ไม่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ประสิทธิภาพในการได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับนิเทศ พบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ที่เคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับนิเทศ และไม่เคยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตาม การรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่ม ด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมา อภิปรายดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์นิเทศก์ จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์ ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาขั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่า มีประสบการณ์ในการนิเทศตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษา และเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศมาแล้ว ซึ่งคุณสมบัตินี้ดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมัย รื่นสุข (2520: จ) ที่พบว่า

ไม่ควรจำกัดอายุของอาจารย์นิเทศก์ และสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการวิจัยของ เกลียวพันธ์ ขจรพดุงกิตติ (2520: 150) ที่ว่า อาจารย์นิเทศก์น่าจะมีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และผลจากการวิจัยของ ชิน บุญญาภาพ (2520: 134) พบว่า อาจารย์นิเทศก์จะต้อง ผ่านการอบรมทางวิชาการนิเทศการศึกษามาแล้ว แสดงว่าอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม

2. จากผลการวิจัยโดยส่วนรวม พบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ อยู่ในระดับมาก ส่วนตามการรับรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับเพียงพอ โดยที่ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ กับนักศึกษาฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัทรา อักษรานุกเคราะห์ และคณะ (2527: 49) พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนิสิตนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน วิธีการนิเทศ คุณลักษณะและเจตคติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิจัยของ กังวล เอี่ยมสีอาจค์ (2526: จ) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับทักษะในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนอยู่ในสถานภาพต่างกัน มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปคือ อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ให้การนิเทศก็จะปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองคิดว่า ควรจะทำโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศ จึงนับว่าไม่ถูกต้อง เพราะในการนิเทศควรเริ่มต้นจากปัญหาและความต้องการของนักศึกษา ไม่ใช่ผู้นิเทศเป็นผู้กำหนด (ประพจน์ โสภณ และฐิระประवालพฤกษ์ 2525: 87) ทำให้นักศึกษาอาจมีความคิดว่า อาจารย์นิเทศก์มีความรู้ความสามารถในการนิเทศในสิ่งที่ตนต้องการไม่มากนัก ส่วนอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ประเมินระดับความรู้ความสามารถของตนเอง จึงมีแนวโน้มการประเมินตนเองไปทางบวก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ทั้ง 3 ด้าน ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 จึงกล่าวได้ว่า อาจารย์นิเทศก์

และนักศึกษาฝึกสอนรับรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนต่างกันทุกด้าน ทั้ง ๆ ที่ความรู้ความสามารถทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศและการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน เป็นความรู้ความสามารถหรือสมรรถภาพที่จำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ (ไพศาล ลิทธิเลิศ 2524: 133-136) และหากพิจารณาถึงความรู้ความสามารถทางวิชาการ จะพบว่าอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษารับรู้สอดคล้องกันว่า ความรู้ความสามารถในการทำอุปกรณ์การสอนของอาจารย์นิเทศก์ มีอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อาจารย์นิเทศก์บางคนไม่ได้จบมาทางสาขาวิชาการศึกษาก็งั้น จึงมีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับการทำอุปกรณ์การสอน ส่วนด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ อาจารย์และนักศึกษาฝึกสอนรับรู้สอดคล้องกันว่า ความสามารถในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการนิเทศ ของอาจารย์นิเทศก์ มีอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพศาล ลิทธิเลิศ (2524: 132) ที่พบว่า ความสามารถดังกล่าวนี้ เป็นความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนิเทศ แต่ในความเป็นจริง อาจารย์นิเทศก์พอจะมีความสามารถอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยคาดว่า อาจเป็นเพราะ อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่จบการศึกษามานานแล้ว แต่ไม่ได้รับการศึกษาอบรม เกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ ทางการนิเทศ ซึ่งหากมีการให้การศึกษาอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการนิเทศ ก็จะทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพดีขึ้น โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณรงค์ธรรมคุณ (2525: 117) ที่เสนอว่า ควรมีการสัมมนากันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ร่วมกับผู้บริหาร ปีละครั้ง และสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ภายในกลุ่มอาจารย์นิเทศก์ด้วยกันปีละครั้งด้วย ส่วนด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานนิเทศนั้น อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษารับรู้สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่นักศึกษาหรือทางโรงเรียนฝึกสอนได้จัดขึ้น เป็นความสามารถของอาจารย์นิเทศก์ที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อาจารย์นิเทศก์ก็มีอัตรากำลังจำกัดและมีเวลาในการนิเทศ แต่ละหน่วยฝึกสอนไม่มากนัก (สมัย รื่นสุข 2520:138) อาจารย์นิเทศก์มีงานอื่นมาก (โกเมน ชีรนรเศรษฐ์ 2521: 262) และจากผลการวิจัยของวิวัฒน์ ใจเที่ยง (2520: 128) พบว่าอาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกสอน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการระหว่างหน่วยฝึกสอน ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่อาจารย์นิเทศก์ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่นักศึกษาหรือทางโรงเรียนฝึกสอนจัดขึ้น เพราะเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์

กับบุคลากรฝ่ายโรงเรียนและนักศึกษาฝึกสอน เพราะถ้าหากทุกฝ่ายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว ย่อมทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยดี

3. จากการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์แตกต่างกัน กล่าวคือ ความรู้ความสามารถในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาโท ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชิน บุญญาภาพ (2520: 134) ที่พบว่าไม่ควรจำกัดระดับการศึกษาของอาจารย์นิเทศก์ และที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของอาจารย์นิเทศก์ พบว่า อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษาขึ้นไป ถึงร้อยละ 84.90 และเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศมาแล้ว ซึ่งคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์เหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ ใจเที่ยง (2520: 127) พบว่า ไม่ควรจำกัดระดับการศึกษาของอาจารย์นิเทศก์ แต่ควรผ่าน การอบรมทางวิชาการนิเทศการศึกษามาแล้ว แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ทั้ง 3 ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ ส่วนด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่าความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศอยู่ในระดับเพียงพอ ซึ่งนับว่ายังไม่เหมาะสมนัก ทั้งนี้เพราะ ความรู้ความสามารถทางวิชาการจะเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญในการปฏิบัติงานนิเทศ จากการวิจัยของ ไผ่ศาล สิทธิเลิศ (2524: 130) พบว่าอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการเป็นสมรรถภาพที่จำเป็นมากสำหรับอาจารย์นิเทศก์ และจะมีผลให้การปฏิบัติงานนิเทศได้ผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจารย์นิเทศก์ต้องเข้าใจบทบาทของตนให้ตีบทบาทหนึ่งก็คือ บทบาทด้านเป็นผู้นิเทศทางวิชาการ (เนพนงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2523: 125-130) และจากผลการวิจัยของ นาฏยา อุกฤษฏ์ดุขฎิ (2528: 120-121) พบว่า

อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีและอาจารย์กลุ่มนี้ มีความต้องการในการเสริมสมรรถภาพของความรู้ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า อาจารย์ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไผศาล สิทธิเลิศ (2524: 141) ที่พบว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการ และความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ เป็นความรู้ความสามารถที่จำเป็นยิ่งของอาจารย์นิเทศก์ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีผลทำให้ความรู้ความสามารถในการนิเทศ มีประสิทธิภาพดีกว่าอาจารย์นิเทศก์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

4. จากการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์แตกต่างกัน นั่นคือ ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอน 1-5 ภาคการศึกษา กับ อาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศ ตั้งแต่ 6 ภาคการศึกษาขึ้นไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า และเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศมาก่อน แม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการนิเทศน้อยกว่า แต่ก็สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาอบรมมาใช้ในการนิเทศ โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาพ บัวแย้ม (2526: 91) พบว่า อาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศแตกต่างกันมีความต้องการการเสริมสมรรถภาพไม่แตกต่างกันและเมื่อมาพิจารณาความรู้ความสามารถในการนิเทศเป็นรายด้าน พบว่า อาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่มนี้ รับรู้ว่าคุณเองมีความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนในทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนไม่ใช่ตัวแปรสำคัญ ที่จะทำให้ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์แตกต่างกัน

5. จากการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศ มีผลทำให้ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์แตกต่างกัน นั่นคือ ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ที่เคยได้รับ

การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศ และอาจารย์นิเทศก์ที่ไม่เคยได้รับการอบรม หรือสัมมนาดังกล่าว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 โดยอาจารย์ที่เคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาแล้วรับรู้ว่าคุณเองมีความรู้ความสามารถในระดับสูงกว่า ทั้งนี้เพราะในการอบรมหรือสัมมนาอาจารย์นิเทศก์จะได้รับความรู้ทางเนื้อหาและทฤษฎีทางการนิเทศ และแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ดีกว่า อาจารย์นิเทศก์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเรื่องสัมมนาเกี่ยวกับความรู้ทางการนิเทศ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ทุกคนได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ โดยจัดการอบรม สัมมนา จัดหาเอกสารที่เกี่ยวกับการนิเทศ ให้อาจารย์นิเทศก์ได้รับความรู้ในเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ ธรรมคุณ (2525: 114) พบว่า ในการทำหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์นั้นควรจัดให้มีการอบรมอาจารย์นิเทศก์ เพื่อรับวุฒิบัตร ทางการนิเทศแล้วจึงจะให้ทำการนิเทศการฝึกสอนได้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ วิวัฒน์ ใจเที่ยง (2520: 127) พบว่า อาจารย์นิเทศก์ควรผ่านการอบรมทางวิชาการนิเทศการศึกษามาก่อนและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่มดังกล่าว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศ เป็นความรู้ความสามารถที่จำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ (ไพศาล สิทธิเลิศ 2524: 130-132) ถ้าหากอาจารย์นิเทศก์มีความรู้ความสามารถทั้งสองด้านดังกล่าวนี้ไม่มากพอจะส่งผลไปยังนักศึกษาฝึกสอนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ ส่วนความรู้ความสามารถด้านการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ของอาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับมาก จึงอาจเป็นไปได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติงานร่วมกันอยู่แล้ว และต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอมา โดยเฉพาะการประสานงานกับบุคลากรทางฝ่ายโรงเรียนฝึกสอน ซึ่งทางอาจารย์นิเทศก์ต้องติดต่อขอความร่วมมือในการที่จะส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอนในโรงเรียนนั้น ๆ อาจารย์นิเทศก์ทุกกลุ่มจึงต้องพยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กับบุคลากรผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาเรื่อง ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ ตลอดจนปัญหาการฝึกสอนให้แก่อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน และอาจารย์พี่เลี้ยง อย่างน้อยปีละครั้ง
2. ควรจัดทำหนังสือคู่มือการนิเทศ ซึ่งรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับ บทบาท หน้าที่ และแนวทางการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง
3. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์ได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป
4. สนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการนิเทศโดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานหนึ่งในคณะ และมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้ และคำปรึกษา
5. ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งผู้ประเมินอาจได้แก่ ตัวอาจารย์นิเทศก์เอง อาจารย์นิเทศก์คนอื่น ๆ อาจารย์พี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน โดยสร้างเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับระดับของความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ ไม่ได้ศึกษาถึงความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการนิเทศการฝึกสอน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาเรื่องต่อไปนี้

1. ศึกษาความเข้าใจและเจตคติต่อการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์
2. ศึกษาความเข้าใจและเจตคติต่อการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนหรืออาจารย์พี่เลี้ยง